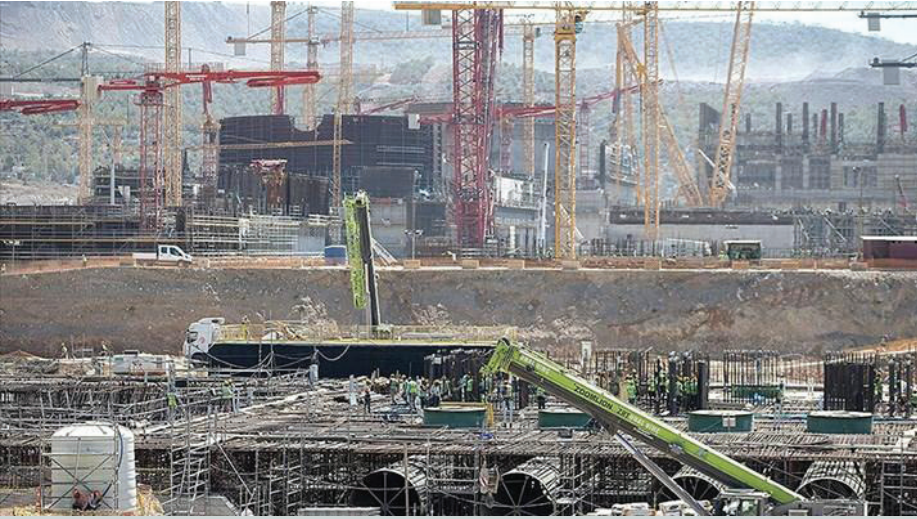

AKKUYU NÜKLEER GÜÇ SANTRALI KÖR BİR KUYU

TMMOB Makina Mühendisleri Odası Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz ve TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Enerji Daimi Komisyonu Başkanı N. Bülent Damar'ın 18 Ağustos 2022 tarihinde BirGün Gazetesi'nde yayınlanan yazısı aşağıdadır.

Geçtiğimiz günlerde, basında yer alan çeşitli haberlerde ve Akkuyu NGS yatırımcısı Rus devlet şirketi Rosatom'un sahibi olduğu Akkuyu Nükleer A.Ş.' den yapılan açıklamalarda, Akkuyu Nükleer A.Ş.'nin, santral inşaatı ana yüklenicisi olan Rus-Türk ortaklığı Titan2 -İçdaş İnşaat A.Ş.'nin, yerli ortağı olan İçdaş İnşaat A.Ş. ile sözleşmesini fesh ettiği bildirilmekteydi. Akkuyu Nükleer A.Ş. daha sonra yaptığı bir açıklama ile yeni ana yüklenici olarak, Rus Titan 2 ve iki Rus şirketinin Türkiye'de kurdukları TSM Enerji İnşaat Sanayi Limited Şirketi ile ana yüklenici ola-

rak yeni bir sözleşme yapıldığı ve sahada çalışan çok sayıda alt yüklenici ile yeni sözleşmeler yapılacağını ve işlerin aksamadan devam edeceğini söyledi.

Bu gelişmeler üzerine, İÇDAŞ haklarının gasp edildiğini, mağdur edildiğini öne sürmüş, bazı muhalefet temsilcileri ise konudan ne kadar bihaber olduklarını içi boş açıklamalarla gösterirken, iktidar temsilcileri ise Rusya ile açıktan ters düşmemek için konuyu inceleyeceklerini düşük profille bildirmiştir.

HİKÂYESİNİN BAŞLANGICI

Gelin şimdi filmi başa saralım. Türkiye'de nükleer santral kurma niyetlerinin geçmişi 1950'li yıllara giderken, santral projesi yatırım plan ve programlarına 1970'li yılların sonlarına doğru girildi. Mesleki deneyimleri yarım yüzyılı aşan bizler, N.Bülent Damar'ın dönemin EMO yöneticisi ve başkanı, Oğuz Türkyılmaz'ın TMMOB yöneticisi olarak; hazırlık çalışmalarına katkı koyduğumuz, Nisan 1979 tarihli TMMOB Nükleer Santral Raporu'ndan bugüne, nükleer santrallerle ilgili, ülkemiz ve dünyadaki gelişmeleri yakından izledik.

İKTİDARIN ÖNLENEMEYEN NÜKLEER TUTKUSU

Önceki girişimlerin ardından, 1990'ların sonuna doğru tekrar gündeme getirilen nükleer santral yatırım projeleri, o tarihlerde de sonuç vermemiştir. Her ne pahasına olursa olsun nükleer santral sahibi olan bir ülke olarak nükleer lige çıkma tutkusu, bugünkü iktidarı teslim almış ve Akkuyu NGS yatırımını son derece aykırı yöntem ve usullerle kurgulamış ve gerçekleştirmeye yöneltmiştir. Herhangi bir enerji planlaması yapılmadan, nükleer santrallerde üretilen elektriğe yönelik bir ihtiyaç ve talep olup olmadığı yete-

rince araştırılmadan, sektörü ve projeleri düzenleyecek, denetleyecek kurumsal yapı ve işleyiş kurulup faal hale getirilmeden, birincil ve ikincil yasal düzenlemeler yeterli düzeyde oluşturulmadan, adeta adrese teslim biçimde Akkuyu NGS yatırımı, birçok karar alma yetkileri ile birlikte Rusya Federasyonu'na hediye edilmiştir. Bu ölümcül hatalar yetmezmiş gibi, ticari bir sözleşme TBMM'ye onaylatılmış, böylece ticari sözleşmeye siyasi bir hüviyet verilmiş ve uluslararası sözleşme statüsü ile bir dokunulmazlık zırhına bürünmesine imkan sağlanmıştır.

Akkuyu NGS Anlaşması ülke ve toplum aleyhinedir. Çünkü;

- Ülkemizin başta rüzgar ve güneş olmak üzere çok zengin yenilenebilir enerji kaynağı potansiyeli değerlendirilmeyi beklerken, nükleer santral elektrik ihtiyacının

karşlanması açısından gerekli olmayan bir yatırımdır.

- Santralin 15 yıl boyunca üreteceği elektrik enerjisinin yarısına, bir devlet şirketi olan EÜAŞ tarafından 12,35 ABD cent/kWh gibi çok yüksek bir fiyatla alım garantisi verilmiştir.
- 15 yılda, alım garantili elektriğe 33 milyar dolara yakın paranın ödeneceği, ayrıca üretimin kalan kısmının da, piyasa fiyatları ile satın alınacağı taahhüt edilmiştir. Bu taahhüt, NGS'nin asgari minimum teknik ömrü olan 30 yılda 70 milyardan daha fazla bir bedel ödeneceği anlamına gelmektedir.
- Alım garantisine ek olarak, üretilen elektrik enerjisinin diğer yarısına elektrik piyasasında satış garantisi verilmiştir.
- Türkiye'de elektrik satışıyla elde

edilecek tüm gelirleri yurt dışına transfer edilecektir.

- Türkiye'nin elektrik üretiminde dışa bağımlılığını ve özellikle, geçen yıl ithal edilen doğalgazın yüzde 45'ini, kömürün yüzde 39'unu, petrolün yüzde 24'ünü temin eden Rusya Federasyonu'na bağımlılığını arttıracaktır.
- Yeterli sayıda yetkin kadrosu olan bir kurumsal yapı ve kapsamlı yasal düzenlemelerin yokluğunda; adeta denetimsiz bir şekilde sürdürülen santralde ciddi teknik sorunlar yaşanabilecektir.
- Santral Yap-Sahip Ol-İşlet yöntemiyle yapılmaktadır. Hem sahibi bir Rus şirketi hem de ana yapım-cısı bir diğer Rus şirkettir.
- NGS'lerde, risk sorunu ve atık problemi henüz çözülmemiştir. Santralde olası bir kaza halinde, büyük ve telafi edilmez can ve değer kayıpları olabilecektir.

TÜRKİYE'DE KURULAN, İŞLETİLEN RUSLAR'IN NÜKLEER SANTRALI

Doğru Bilinen Yanlış Bilgiler

YANLIŞ: *Santral Türkiye'nin, Rusya yüklenici.*

DOĞRU: Santral, yatırımını yapan ve santrali işletecek olan Rus devlet şirketi Rosatom'a aittir. İktidarın bilinçli olarak gölgelediği bu gerçekliği AA canlı yayınında "Projenin sahibi Rusya Federasyonu'na ait burada kurulmuş olan Akkuyu Enerji Santrali" olarak belirten ve Akkuyu NGS'nin Cumhurbaşkanı Sn.Erdoğan'ın sıkça söylediği üzere Türkiye'nin değil,

Rusya'nın Türkiye'ye devretmek üzere değil, Türkiye'de kurup işleteceği atom enerjisi santrali olduğunu netleştiren cümlelerinin AA'nın yazılı metinlerinde yer almaması da yoruma ihtiyaç bırakmıyor.

(Murat Yetkin <https://yetkinreport.com/2022/08/12/akkuyu-gercekleri-ve-bakan-donmez-in-...>)

YANLIŞ: *Nükleer teknolojiyi transfer edeceğiz.*

DOĞRU: Yapılan anlaşmada teknoloji transferine dair herhangi bir hüküm yoktur. Türk yükleniciler Rus şirketlerinin denetiminde belirli inşaat işlerinin yapımından sorumludur. Özel teknolojik bilgi gerektiren inşaat işleri de Rus şirketleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Rusya'da Türk öğrencilerin nükleer mühendislik eğitimi görmesi de, kamuoyunu etkilemenin yanı sıra ucuz işgücü teminine yöneliktir.

YANLIŞ: Nükleer santral yerli sanayiye geliştirir.

DOĞRU: İleri teknoloji üretim yöntemleriyle üretilen ürünler, Rosatom onaylı özel Rus imalatçılar tarafından imal edilmektedir. Genel ve standart ürünlerin imali dışında, yerli sanayinin teknolojik gelişimine etki edecek nitelikte bir yerli sanayi geliştirme faaliyetleri söz konusu değildir.

YANLIŞ: Nükleer enerji, milli enerjidir.

DOĞRU: Bir Rus şirketinin, tamamı ithal bir teknoloji ile ithal girdilerle üreteceği gayri milli bir enerjidir.

SAPTAMALAR VE YANIT BEKLEYEN SORULAR

Akkuyu Nükleer Enerji A.Ş. ve İçDaş İnşaat A.Ş.'nin sözleşmesinin fesh gerekçeleri içinde yapım ve inşaat işleri ilgili teknik standartlara uyulmaması ve işlerin yapımında iş güvenliği kurallarına riayet edilmediği hususları da yer almaktadır.

Bizler, odalarımız ve TMMOB, yıllardan beri Akkuyu NGS inşaatının denetimsiz olarak devam ettiğini, bu hatalı uygulamanın derhal sona ermesi ve nükleer tesislerin yerli bağımsız bir denetim kuruluşu tarafından denetlenmesi gerektiğini söylemekteyiz. Atom Enerjisi Kurumu ve daha sonra kurulan Nükleer Düzenleme Kurumu'nun, bağımsız karar verme yeteneğinde olmadığı, denetimleri usulüne uygun olarak yerine getirebilecek nitelikte, yeterli teknik donanım ve teknik elemana sahip olmadığı defalarca tekrarlanmasına rağmen uyarılarımız yetkililer tarafından kulak arkası edilmiştir.

Akkuyu reaktörlerinin temel yapılarında meydana gelen çatlaklarının tüm uyarılarımıza rağmen üzerinde gereğince durulmamış, çatlakların ve çatlayan temel yapıları üzerine reaktör yapılarının inşasına devam edilmiştir.

Akkuyu şantiyelerinde çalışan emekçilerin iş bırakmalarına neden olan kazalara, ölümlere her gün yenileri eklenmektedir. İşveren ve ana yüklenici bu durumdan sorumludur.

İktidar, ilgili bakanlıklar ve kuruluşlar, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili denetimlerden sorumlu kuruluşlar, Akkuyu NGS şantiyesinde iş güvenliğinin eksiksiz sağlanması, binlerce işçinin barınma, yeme içme, kültürel ve sportif ihtiyaçlarının çağdaş koşullarda karşılayacak bina ve alanların tesisi için neler yapmıştır?

Siyasi iktidarın, Akkuyu Nükleer Santralı'nda, 2023 seçimlerinden önce, gösterişli bir törenle, bir reaktörü devreye alma gösterisi ve "Nükleer çağa geçtik" sloganıyla, seçim propagandası yapmayı planladığı görülmektedir. Yatırımcı firmayı da zorlayarak, törene yetişsin diye bilim, teknik ve standart dışı uygulama ve işlemlere göz yuman ve nükleer santralı denetimsiz bırakan siyasi kadrolar, riskli bir durumla karşı karşıya kaldığında sorumluluğu üstlenebilecek mi, yoksa Rus yatırımcıyı suçlayıp arazi mi olacaklardır?

STRATEJİK YATIRIM STRATEJİK KÖRLÜK

Akkuyu NGS, Rusya için stratejik önemi olan bir projedir. Rusya başka bir ülkede, kendisine hediye edilen bir

arazide, mülkiyeti kendisine ait olacak, üreteceği elektriğe alım garantisi verilen, çok para kazanacağı bir nükleer santrale sahip olacaktır. Bu yatırım Rusya için elbette stratejiktir.

Türkiye ise Rus şirketine;

- Önce bedelsiz arazi tahsis ederek,
- Sonra yatırıma teşvik sistemi kapsamında "stratejik yatırım" statüsü vererek ve milyarlarca dolar vergi bağışıklığı tanıyarak,
- Nükleer Düzenleme Kurumu'nun kuruluş yasasına eklenen gecekonduk hükümlerle, bir kaza durumunda Rus şirketin tazminat sorumluluğunu 700 milyon dolarla sınırlayarak, atıkların sorumluluğunu yatırımcı şirketin üzerinden devir alıp ülkemize yükleyen kararlar alarak ne denli stratejik bir körlük içinde olduklarını göstermiştir.

Stratejik olarak yaptıkları bütün uygulamalardan sonra, ayrıca soruyoruz:

"Akkuyu Limanı'nın kullanım esasları nelerdir, limanın yönetiminden hangi kurum(lar) sorumludur? Akkuyu Limanı'na önce ticari gemilerin, sonra bakım onarım amacıyla Rus savaş gemilerinin, sonra dilediği şekilde Rus savaş gemilerinin gelmesine imkân verebilecek gizli anlaşma 'yeşil ışığınız' oldu mu?"

Bir kez daha altını çiziyoruz; Türkiye'nin nükleer elektriğe, atık ve risk sorunu çözülmemiş NGS'lere ihtiyacı yoktur. Akkuyu NGS Projesi bu gerekçeler göz önüne alınarak derhal iptal edilmelidir. ◀◀